

LASTENSUOJELUN JÄLKIHUOLLON ASIAKKAIDEN TUEN TARPEET TYÖNTEKIJÖIDEN NÄKÖKULMASTA

Emilia Welsh
Venla Niemi
Tomi Päivänsäde
Helsingin yliopisto
Helmikuu 2025

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI JA TARKOITUS

- **Tutkimusalue ja tutkimuksen tilaaja:** Päijät-Hämeen hyvinvointialue
- **Tavoitteet:**
 - Lastensuojelun jälkihuollon asiakkaiden tuen tarpeiden selvittäminen sekä tämän tiedon palauttaminen työyhteisöön
 - Jälkihuollon palveluiden kehittäminen tutkitun tiedon avulla
 - Aineiston tuottaminen yhteiskunnallisen keskustelun ja vaikuttamistyön tueksi
- Hyvinvointialue on kerännyt aineiston, opiskelijat ovat analysoineet ja koostaneet sen posteriksi ja raportiksi

AINEISTO JA ANALYYSI

- **Kysely:** Webropol-kysely, johon vastasivat Päijät-Hämeen hyvinvointialueen jälkihuollon sosiaaliohjaajat ja -työntekijät
- **Aineiston sisältö:** Kyselyssä kartoitettu asiakkaan elämäntilannetta mm. opintojen, työtilanteen, terveydentilan, asumisen ja jälkihuollon työskentelyn säännöllisyyden kautta. Työntekijä on täyttänyt tiedot asiakkaasta anonymisti.
- **Aineiston koko:** 394 vastausta; 394 asiakkaan tilanne
- **Analyysi:** Deskriptiivinen analyysi, jossa on tarkasteltu vastauksien frekvenssejä. Lisäksi avoimet kysymykset on analysoitu aineistolähtöisesti teemoitellen, eli on tehty aineistolähtöinen sisällönanalyysi

TEOREETTINEN TAUSTA & TUTKIMUS KÄYTÄNTÖTUTKIMUKSENA

- Aikaisempaa tutkimusta ei juuri tästä aiheesta ole
- Toive tutkimuksesta tullut hyvinvointialueelta sekä työntekijöiltä
- Jälkihuollon työntekijöiden toiveina olivat muun muassa sanallinen kuvaus siitä, mitä aineisto tuottaa, millaisia palvelutarpeita on, mitkä ilmiöt nousevat esille, miten läheisverkosto näkyy aineistossa sekä miten tuotettua tietoa voi verrata muihin samanikäisiin nuoriin
- Tiivis keskusteluyhteys hyvinvointialueen kanssa

TUTKIMUKSEN TULOKSET (1/4)

- **Päihteet ja riippuvuudet:**
- Suurimmalla osalla (75,1 %) jälkihuollon asiakkaista ei ole päihdeongelmaa tai riippuvuutta, joten he eivät yleensä tarvitse niihin liittyviä palveluita.
- 17,3 %:lla on päihdeongelma ja 3,8 %:lla jokin muu riippuvuus, joista 3,8 %:lla esiintyy molemmat.
- Päihdeongelmista kärsivät ovat saaneet tukea ja palveluita vaihtelevasti, mutta monilta hoitokontakti tai palvelut puuttuvat. Ei ole selvää, johtuuko tämä asiakkaiden motivaatiosta vai resurssipulasta.
- Työntekijöiden tulkinta kysymyksestä, ovatko työntekijät tietoisia asiakkaiden päihdeoireiluista?
- **Psykiatrinen hoito:**
- Lähes puolet (46,4 %) jälkihuollon asiakkaista on saanut psykiatrisen diagnoosin, ja 39,6 %:lla on psykiatrisen hoidon tarve.
- Kolmanneksella (33,5 %) ei ole psykiatrista diagnoosia eikä hoidon tarvetta, ja 7,6 %:n tilanteesta työntekijöillä ei ole tietoa.
- Mielenterveysongelmien kartoittaminen on keskeistä asiakkaiden tuen tarpeiden arvioinnissa.

TUTKIMUKSEN TULOKSET (2/4)

- **Terveydenhuolto:**

- Terveydenhuollon tukea tarvitaan eniten mielenterveyden haasteisiin ja häiriöihin. Nämä aiheuttavat 85 prosenttia terveydenhuollon palvelutarpeista.
- Muita syitä ovat neuroepätyypillisuus, somaattiset sairaudet ja vammat sekä kehitysvamma.
- Yli puolet jälkihuollon asiakkaista jää vaille tarvitsemiaan terveydenhuollon palveluita.

- **Koulutus:**

- Jälkihuollon asiakkaista 72 % on suorittanut peruskoulun. 35 %:lla on meneillään peruskoulun jälkeiset opinnot ja 20 %:lla on valmis peruskoulun jälkeinen tutkinto.
- Ammatilliset opinnot ovat suosituin koulutusmuoto.
- Koulutustaso jää matalammaksi verrattuna kotona asuneisiin nuoriin. Korkeakoulututkintoja ei ole, mikä selittyy nuorella iällä.

TUTKIMUKSEN TULOKSET (3/4)

- **Asuminen:**

- 79,7% asiakkaista asuu itsenäisesti ja 8,4% vanhempiensa luona.
- Eriasteisia asumiseen liittyviä tuen tarpeita on 8,4 prosentilla asiakkaista. Merkittävimpiä perusteita tuen tarpeeseen ovat neuroepätyypillisuus (53,8%), mielenterveysongelmat (43,6%) sekä asumiskuntoisuus (43,6%).
- Noin kolmasosa asumiseen tukea tarvitsevista asiakkaista tulee tarvitsemaan kyseistä tukea jälkihuollon päättymisen jälkeen.

- **Jälkihuollon työskentely:**

- Valtaosa asiakkaista on yhteydessä jälkihuollon työntekijäänsä vähintään kuukausittain (40,9%) tai 2-3 kuukauden välein (67,3%). Taloudellista tukea tarvitsee 46,4 prosenttia asiakkaista. 23,3 prosentilla asiakkaista on ammatillinen tai toimeksiantosuhteinen tukihenkilö. 71,6% asiakkaista saa tukea läheisiltään ja 13,7 prosenttia kolmannelta sektorilta.
- Kolmasosa asiakkaista tulee tarvitsemaan tukea ja palveluita jälkihuollon päättymisen jälkeen. Merkittävin tekijä palveluiden tarpeen jatkumiselle on mielenterveysongelmat (68,4%).

TUTKIMUKSEN TULOKSET (4/4)

- Viimeisessä, avoimessa kysymyksessä kartoitettiin muita, kuin kyselyssä esiin tulleita palveluntarpeita. Osittain vastaukset myös selittävät taustaa sille, miksi asiakas tarvitsee palveluita, ei ainoastaan sitä, mihin palveluita tarvitaan.

- Kysymyksessä esiintyneet kategoriat:

- Terveydelliset haasteet
- Toimintakyvyn rajoitteet
- Sosiaalisen tuen puute
- Hankala elämäntilanne

Terveydelliset haasteet	Toimintakyvyn rajoitteet	Sosiaalisen tuen puute	Hankala elämäntilanne
• päihteet / päihderiippuvuus • mielenterveyden häiriöt • traumaattiset kokemukset • neuroepätyypillisuus	• sitoutumattomuus palveluihin • neuroepätyypillisuus • arjenhallinnan vaikeudet • taloudenhallinnan osaamattomuus • tuen tarve opiskeluun	• lähiverkosto heikko tai olematon, katkenneet perhesuhteet • kielimuuri / kielelliset vaikeudet	• uhrikokemukset • hankala juridinen tilanne: vankeus tai karkotus uhkaa • työllistymisen esteet • muualla asuminen hankaloittaa palveluiden hyödyntämistä

AINEISTON RAJOITTEET

- Toisen käden tietoa: asiakkaiden oma ääni puuttuu
- Vastauksien irrallisuus toisistaan ja ristiin analysoinnin mahdottomuus
- Osa kysymyksistä monitulkintaisesti muotoiltuja: vastausten luotettavuus ja tarkkuus heikkenevät

JATKOTUTKIMUSIDEAT

- Eri kysymysten vastauksia yhdistelemällä ja ristiin analysoimalla voitaisiin saada vastauksia esimerkiksi seuraavanlaisiin kysymyksiin:
 - Miten mielenterveysongelmat vaikuttavat asiakkaiden sosiaaliseen toimintakykyyn sekä elämänhallintaan?
 - Miten keskeytyneet opinnot vaikuttavat henkilön elämäntilanteeseen ja tulevaisuuteen?
- Samankaltaisia kyselyitä toistamalla tai jopa samoja henkilöitä tutkimalla (pitkittäistutkimus) laajentaisi tietopohjaa aiheesta
 - Pitkittäistutkimus mahdollistaisi elämänkulkua ennustavien tekijöiden tutkimisen
 - Intersektionaalinen näkökulma huomioitava tulosten analysoinnissa: henkilön elämäntilanteeseen vaikuttaa lukemattomat tekijät ja intersektiot, joten suora yleistäminen ei ole mahdollista

YHTEENVETO

- **Merkittävimmät palveluntarpeet jälkihuollon asiakkailla:** Mielenterveyden haasteet sekä neuroepätyypillisuus, terveydenhuollon tarpeet ja niiden toteutumattomuus, taloudellisen tuen tarve, tuen tarve jälkihuollon päättymisen jälkeen (ainakin 1/3 asiakkaista), koulutustaso matala
- **Ei merkittäviä palveluntarpeita / palvelutarpeisiin on vastattu:** Rikollisuus, asuminen, päihdeongelmat, tapaamiset jälkihuollon työntekijän kanssa 1-3kk välein

RAPORTIN LÄHDEMATERIAALI 1/2

Aaltonen, S., & Kivijärvi, A. (2017). Nuoret aikuiset yhteiskunnallisina toimijoina. Tampere: Vastapaino.

Charles, Jennifer L. K. & Bentley, Kia J. (2016) Stigma as organizing framework for understanding the early history of community mental health and psychiatric social work. *Social Work in Mental Health* 14 (2), 149–173. Haettu 12.1.2025 osoitteesta: <https://doi.org/10.1080/15332985.2014.964448>

Eronen, Tuija. 2013. Viisi vuotta huostaanotosta. Seurantatutkimus huostaanotettujen lasten institutionaalisista poluista. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 4/2013.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis: Pearson New International Edition* (7. painos). Lontoo: Pearson.

Keiski, R., Hämäläinen, K., Karhunen, M., Löfström, E., Näreaho, S., Varantola, K.,... & Aittasalo, M. (toim.) (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023 (s. 5–31). (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023). Tutkimuseettinen neuvottelukunta ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta.

Kestilä, L., Paananen, R., & Harkko, J. (2020). Nuorten aikuisten syrjäytymisriskit. Raportti, THL.

Korkiamäki, R., Eronen, T., Hedman, J., Pakarinen, T., Pohjolainen, A., Saukkola, S.,... Vuoristo, N. (2024). *Hyvää jälkeä – jälkihuolto siirtymänä ja aikuistumisen tukena uudistuvassa palvelujärjestelmässä*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kääriälä, A., Berlin, M., Lausten, M., Hiilamo, H., & Ristikari, T. (2018) Early school leaving by children in out-of-home care: A comparative study of three Nordic countries. *Children and Youth Services Review* 93, 186–195. Haettu 12.12.2024 osoitteesta: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.06.007>

Lastensuojelulaki, 417/2007.

Lausuntopalvelu (2023). Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta, lausuntopyynnön diaarinumero VN/20569/2023. Haettu 26.11.2024 osoitteesta: <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ShowAllProposalAnswers?proposalId=e908f540-c8e4-4907-905d-4306b4175071>

Leinonen, L. (2021). Sosiaali- ja terapiatyön uudelleen organisoituvaa suhdetta rajapinnoilta kohti potentiaalisia yhdyspintoja. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 29(3), 292–296.

Mieli ry. (julkaisuaika tuntematon). Mielenterveys ja neuropsykiatriset haasteet. haettu 10.1.2025 osoitteesta: <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/lapset-ja-nuoret/neuropsykiatriset-hairiot/>.

RAPORTIN LÄHDEMATERIAALI 2/2

- Nummenmaa, Lauri & Matti Holopainen & Pekka Pulkkinen (2014) Tilastollisten menetelmien perusteet. Helsinki: Sanoma Pro.
- Paulsen, V., & Berg, B. (2016). Social support and interdependency in transition to adulthood from child welfare services. *Children and Youth Services Review*, 68, s. 125 - 131.
- Pleace, N. (2016). *Asunto ensin -opas - Eurooppa* (suom. Hytönen, T., Turunen, S. & Untamala, S.). Grano.
- Satka, M., Julkunen, I., Kääriäinen, A., Poikela, R., Yliruka, L., & Muurinen, H. (2016). Käytäntötutkimuksen taito. *Praktikforskningens konst. Helsinki: Heikki Waris-instituutti och Matilda Wrede Institutet*.
- Terveysten ja Hyvinvoinnin laitos. (2020). Itsenäistymistä ja hyvinvointia tukeva jälkihuolto ja nuorten aikuisten sosiaalityön mallinnus: Osana lastensuojelun VIP-nuoren palvelupolkua. Haettu 26.9. osoitteesta <https://www.julkari.fi/handle/10024/140573>.
- THL (11.6.2024). Lastensuojelun käsikirja: Jälkihuolto. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto>
- THL (7.12.2023). Tukihenkilöt ja -perheet.
<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/tukihenkilot-ja-perheet>
- Tuomaala, V. (2018). Vapaasti valittua elämää? Asukkaiden toimijuus asunto ensin -palveluissa. *Sosiologia*, 55(1).
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (2. painos). Helsinki: Tammi.
- Törrönen, M., & Munn-Ciddins, C. (2018). Sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten emotionaalinen kiintymys. Teoksessa M. Gissler, M. Kekkonen & P. Känkänen (toim.), *Nuoret palveluiden pauloissa - Nuorten elinolot -vuosikirja 2018* (s. 147-157). Nuorisotutkimusverkosto: Helsinki
- Törrönen, M., & Vauhkonen, T. (2012). Itsenäistyminen elämänvaiheena - osallistava vertaistutkimus sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten hyvinvoinnista. *Sos-lapsikylä ry*.
- Törrönen, M., & Vornanen, R. (2014). Young People Leaving Care: Participatory Research to Improve Child Welfare Practices and the Rights of Children and Young People. *Australian Social Work*, 67 (1), 135-150.
- Vaalavuo, M., Haula, T., & Bakum, B. (2020). Nuoret aikuiset, terveys ja toimeentulotuki..